

Broj: 01-94/22 spojen sa 01- 201/22
Podgorica, 13.06.2022. godine
MK/JJ

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br. 42/11 i 32/14), nakon završenog ispitnog postupka po pritužbama X X X i X X daje

MIŠLJENJE

I UVOD

1. X X X podnijela je pritužbu u vezi sa ostvarivanjem prava djeteta.

U pritužbi je, između ostalog, navela: da sa X X iz Podgorice ima dva sina X X koji su nakon razvoda braka pripali njoj i uređen je model kontakta sa ocem; da je razvodu prethodilo porodično nasilje od supruga te da je on osuđen i odslužio dosuđenu kaznu; da je stariji sin X od 31.12.2021. godine kod svog oca, koji ga nakon kontakta i polovine zimskog raspusta nije vratio, a trebao ga je vratiti 16.01.2022. godine; da njen bivši suprug prijeti i njoj i njenom sadašnjem suprugu posredstvom društvene mreže zbog čega je podnijela prijavu policiji; da mal. X ne ide u školu već nekoliko sedmica; da je pred Osnovnim sudom u Podgorici inicirala postupak izvršenja - predaje djeteta; da je taj Sud, 21.01.2022. godine donio rješenje o izvršenju I.br 28/22, koje nije izvršeno; da je iz obrazovne ustanove gdje je upisan mal. X, pozivaju i opominju zbog njegovih izostanaka; da su sa situacijom upoznati centri za socijalni rad u Podgoricu kao u Budvi.

Smatra da su nesprovođenjem izvršenja povrijeđena njena prava i prava njenog djeteta.

U prilogu je dostavljena dokumentacija.

2. X X iz Podgorice, podnio je pritužbu u kojoj se navodi: da se njegovoj djeci ugrožava zdravlje i pravo na normalan rast i razvoj od strane majke X X X; da se njegovo starije dijete X nalazi u ozbiljnom zdravstvenom stanju što potvrđuju i novi izvještaji ljekara specijalista; da mu je potrebna njega tokom čitavog dana obzirom na njegovu ranjivost; da sud ignoriše sve ove činjenice; da postoji visok stepen osnovane sumnje da je dječak žrtva nasilja u porodici od strane majke što je praćeno zvaničnom medicinskom dokumentacijom; da traži da se iz ovih razloga obustavi postupak izvršenja – predaje djeteta majci, imajući u vidu da je psihofizički razvoj djeteta ugrožen od strane majke; da se u postupanjima pokazuje pristrasnost prema majci ne vodeći računa o potrebama oca kao roditelja; da Osnovni sud u Podgorici, pred kojim se vodi predmet, treba u ovakvim situacijama da se vodi najboljim interesom djeteta, što u ovoj situaciji nije slučaj, iako je sud upoznat da dijete koje ima 9 godina i dalje nije odviknuto od pelena, da dijete tek sad počinje da čita i piše i da zbog nasilja od strane majke ima radikalne izjave poput „ *bolje mi je da se ubijem nego kod nje da se vratim*“; da ukoliko se desi nešto njegovom djetetu, da će isključivo biti odgovorni organi koji su uključeni u postupanje, a ne bivša supruga ili neko treći; da se proces opstruira i ne donosi najbolje rješenje za ugroženo dijete; da je tražio izuzeće postupajuće sudije i predsjednice suda jer se ignorišu svi njegovi podnijeti dokazi, ignorišu se izvještaji ljekara specijalista, nastavnog kadra škole; da mu je štiteći majku napravljena velika šteta kao ocu.

U prilogu je dostavljena dokumentacija.

II POSTUPANJE ZAŠTITNIKA

3. Povodom iznijetih navoda, Zaštitnik je pokrenuo ispitni postupak i zatražio izjašnjenja od JU Centra za socijalni rad Podgorica, Osnovnog suda u Podgorici i Osnovnog suda u Kotoru o radnjama i mjerama koje su preduzimali.

4. Zaštitniku je JU Centar za socijalni rad Podgorica, dostavio izjašnjenje u kojem se između ostalog, navodi: da je u novembru 2021. godine obavljen inspekcijski nadzor nad radom centra od strane Uprave za inspekcijske poslove, kojom prilikom je ukazano na određene nedostatke koje je Centar za socijalni rad otklonio; da je, 10.01.2022. godine po zahtjevu ODT Kotor obavljen razgovor sa X X i mal. sinom X kojom prilikom je X naveo da je 5.01.2022. godine prijavio nasilje nad sinovima; da je preuzeo dijete u skladu sa privremenom mjerom i zbog sumnji u nasilje nad njim nije vratio dijete; da o tome posjeduje ljekarski izvještaj; da je obavljen razgovor sa mal. X, o svemu je obaviješten ODT Kotor; da je 14.01.2022. godine izvršen stručni nadzor u predmetu X od strane resornog ministarstva; da je uspostavljena saradnja sa organom starateljstva u Budvi; da je izvršena terenska posjeta porodici X 24.01.2022. godine, obavljen je savjetodavni rad i upućen otac djeteta na poštovanje presude i ostvarivanje kontakta djeteta i drugog roditelja; da je 11.02.2022. godine sprovedena konferencija slučaja povodom situacije, kada je identifikovan jedan od problema – pohađanje nastave mal. X kao i ineizvršavanje privremene mjere; da imajući u vidu kompleksnost porodične situacije organ starateljstva nastavlja rad na razrješenju predmetne situacije.

Centar je 1.04.2022. godine dostavio izvještajo sprovedenom stručnom nadzoru.

5. U odnosu na navode X X JU Centar za socijalni rad Podgorica, dostavio je izjašnjenje u kojem se između ostalog navodi: da je po zahtjevu Osnovnog državnog tužilaštva u Kotoru obavljen razgovor sa X X i njegovim maloljetnim sinom Xm; da je tokom razgovora X naveo da je 05.01.2022. godine, prijavio nasilje nad njegovim sinovima X i X; da je dijete preuzeo u skladu sa privremenom mjerom 31.12.2021. godine, da maloljetni X nije želio da ide sa njim, a da je pošao X; da navodi da je i prije imao sumnje na nasilje nad djetetom što je prijavljivao ali smatra da su insitucije tu zakazale; da je otac kada je dijete preuzeo primjetio da ga prilikom zajedničke igre zaboljela ruka ispod lakta ali je mislio da je to od igre; da mu je dječak ispričao da ga je majka udarila obuvalicom - prvo po nogama pa po rukama, što je X odmah prijavio policiji i u bolnici izvadio povrednu listu; da X navodi da mu je dječak tom prilikom rekao da ne želi da ide kod majke jer se plaši da će X nastaviti nasilje nad njim. Tokom razgovora otac je naveo da primjećuje da je dijete zapušteno (da ne zna da čita i piše, da nosi pelene) i da želi da mu se procjene intelektualne sposobnosti te ga je voditeljka slučaja uputila na kiničkog psihologa u Centru za autizam; da je u obavljenom razgovoru dječak X naveo da je zajedno sa bratom dobio batine nakon čega ih je majka poslala na spavanje; dalje navodi da je došao njegov očuh X koji ih je "stalno šklapao kad se napije"; dalje navodi da majka ponekad bebi govori ružne riječi. Na pitanje koje su to riječi i zašto misli da su ružne on navodi da majka kaže bebi kad plače:"Ajde više u p**ku materinu". Dječak navodi i to da je prisustvovao nasilju očuha i majke (misli da je to bilo prošle godine u proljeće) i da je jednom htjela da ga prijavi za nasilje ali da je bilo kasno i da je on zaspao pa se ne sjeća šta se desilo. Dodaje i to da baba i deda sa majkine strane ga plaše da će majka otići u Švedsku i da će ih ostaviti i da govore ružne stvari o tati i njegovim roditeljima. Prilikom razgovora dječak je naveo da ne želi da ide kod majke jer ona ne uči sa njim, da se kod nje neadekvatno hrani; da jedan od razloga i taj što ga majka i očuh kontinuirano zlostavljaju na način što vrše fizičko nasilje sa obuvalicama, muvaricama i prutom. Nakon razgovora sa X i X obavješteno je Osnovno državno tužilaštvo u Kotoru putem dopisa poslatog Centru bezbjednosti Podgorica, kao i Centru za socijalni rad Budva.

Dana 20.01.2022. godine obratio im se Centar za socijali rad Budva sa zamolnicom majke maloljetnog X, jer otac nije postupio po pravosnažnom rješenju Osnovnog suda u Podgorici i da traži reagovnje nadležnog centra.

U skladu sa zahtjevom dana 24.01.2022. godine obavljena je terenska posjeta porodici X; da se tokom posjete X nalazio u porodičnoj kući svog oca X X i njegovih roditelja. Dječak je izgledao urednog spoljašnjeg izgleda, obučen prema vremenskim prilikama. Sa porodicom X je zatečen dok se igrao sa

psom, izgledao je veseo, pričao je o kućnim ljubimcima. Sa dječakom X i njegovim ocem X razgovarano je vezano za obraćanje majke X. Otac X je naveo da je više puta razgovarao sa X da ostvari kontakt sa majkom preko telefona, da bar razgovara sa svojim bratom ali je dječak to odbijao. Dječak je tu dodao da on ne želi da ostvari kontakt sa majkom jer su ga ona i njen suprug tukli i on ne želi sa majkom ni da ostvari telefonsku komunikaciju. Otac je naveo ispred stručnih radnika da je forisirao dječaka da bar ima telefonski kontakt ali je X to odbijao. Kao i u prethodnom razgovoru, maloljetni X je govorio o situacijama kada je trpio fizičko nasilje od strane očuha i od majke. Pred kraj razgovora dječak je naveo da je majka njega i njegovog brata X pripremala za dolazak stručnih radnica, te da on ima otpor prema socijalnim radnicama i da više voli kada dolaze kod njega i oca kući nego kada se razgovor obavlja u kancelariji. Takođe, otac je naveo da ga je odveo kod privatnog psihologa ali X na to negoduje jer mu ne odgovara. Dječak je naveo da mu je lijepo kod oca, da sa njim provodi dosta vremena u šetnji, odlasku u teretani, da sa djedom igra šah koji je pokazao stručnim radnicama.

Tokom posjete porodici stručne radnice su obavile savjetodavni razgovor i uputile oca na poštovanje presude i ostvarivanju kontakta maloljetnog djeteta sa drugim roditeljem. Tom prilikom X je informisao stručne radnice da je o trenutnoj situaciji obavjestio izvršitelja i izvršnu sutkinju. Otac je izrazio i zabrinutost vezano za upućivanje djeteta na boravak kod majke s obzirom na postupak koji se vodi kod Osnovnog državnog tužilaštva u Kotoru. Nakon toga poslat je dopis Centru za socijalni rad Budva kako bi se majka pravovremeno informisala o ishodu situacije.

Tom prilikom Centar se obratio Ministarstvu prosvjete, nauke, kulture i sporta o informacijama o preduzetim radnjama gdje je su se isti izjasnili da se djetetu obezbijedi nastavni material propušenog gradiva te da je maloljetnom X organizovana online nastava.

6. Osnovni sud u Podgorici dostavio je izjašnjenje u kojem se između ostalog navodi: da je 21.01.2022. godine Sud donio rješenje o izvršenju kojim je naložio izvršnom dužniku da odmah preda mal. djetete X - majci i istovremeno mu izrekao novčanu kaznu u iznosu od 500,00 eura ako ne postupi po nalogu suda; da je 31.01.2022. majka izjavila prigovor na rješenje u dijelu odluke o troškovima postupka, a 2.02.2022. godine izvršni dužnik je takođe izjavio prigovor; da je 14.02.2022. godine izvršni povjerilac obavijestila sud da izvršni dužnik nije postupio po nalogu suda uz predlog da se donese novo rješenje o prinudnom oduzimanju djeteta; da je sudski izvršitelj konstatovao na zapisniku da dužnik tvrdi da djetete odbija da ide kod majke, da tvrdi da ga očuh tuče kod majke i da osjeća strah; da je radi odlučivanja po prigovorima formiran predmet oznake I.br. 119/12, te je vijeće 21.02.2022. godine donijelo rješenje kojim je odlučeno o prigovorima te je pod I stavom odbijen prigovor izvršnog dužnika kao neosnovan, pa rješenje potvrđeno u dijelu izreke pod stvom I i II; a pod stavom II je usvojen prigovor izvršnog povjerioca u dijelu odluke o troškovima te rješenje od 21.01.2022. preinačeno u stavu III na način što je obavezan izvršni dužnik da izvršnom povjeriocu a ime naknade troškova drugostepenog postupka isplati iznos od 250,00 eura.

7. Takođe se ističe da je pred Sudom vođen krivični postupak protiv X X – izvršnog dužnika zbog krivičnog djela nasilje u porodici iz čl. 220 st. 1 KZ CG učinjenog na štetu vanbračne supruge X X, ovdje izvršnog povjerioca te za navedeno djelo pravosnažnom presudom od 13.10.2017. godine osuđen na kaznu zatvora u trajanju od četiri mjeseca, koja je u međuvremenu izdržana.

U izjašnjenju se navodi i da je u predmetu P.br. 5927/17 donijeta presuda kojom je vršenje roditeljskog prava nad mal. djecom X X i X X povjereno majci X X utvrđena obaveza izdržavanja djece od strane oca; te odlučeno o kontaktima djece i oca; da je Viši sud u Podgorici 21.01.2021. godine odlučujući o žalbi na pomenutu presudu istu potvrdio u I i II stavu dok je u dijelu odluke o kontaktima i troškovima presuda vraćena na ponovno suđenje; da je u ponovnom postupku donijeta presuda 4.05.2021. godine, na koju je X X izjavio žalbu, ali po istoj nije formiran predmet jer je on takođe izjavio i reviziju protiv presude Višeg suda u Podgorici od 21.01.2021. godine, te su kompletni spisi predmeta proslijeđeni Vrhovnom sudu Crne Gore radi odlučivanja po reviziji, kod kog je suda 10.05.2021. godine formiran predmet oznake Rev. 540/21 po kojem još nije donijeta odluka.

Takođe ukazuju i da je 12.04.2022.godine došlo do promjene postupajućeg sudije u navedenom predmetu, i to iz razloga što je postupajuća sudija promijenila referat, pa je spisima predmeta zadužen sudija kojem nijesu dostavljani dalji zahtjevi od stranaka.

8. Zaštitnik je zaprimio dopis sudije Osnovnog suda u Kotoru, mr X X koji je dostavio kopiju spisa predmeta tog suda I.br. 51/22, radi nadležnog postupanja. Naime ističe se da je Osnovni sud u Podgorici, donio rješenje I.br. 211/21 od 23.08.2021. godine, na osnovu izvršne isprave – rješenja Osnovnog suda u Podgorici P.br. 5927/17 od 24.05.2018. godine; da je određeno izvršenje i naloženo X X X da omogući održavanje ličnih odnosa X X sa mal. djecom, na način označen u izreci tog rješenja, po predlogu za izvršenje X X radi izvršenja, predaje djeteta radi održavanja ličnih odnosa sa djecom; da je rješenje dostavljeno Osnovnom sudu u Kotoru imajući u vidu da je za sprovođenje izvršenja mjesno nadležan sud na čijem se području zateknu djeca. Osnovni sud u Kotoru – sudija X ističe da je na ročištu od 8.02.2022. godine, utvrđeno da X X nije vratio mal. X nakon kontakta majci, već se isti nalazi kod njega.

9. U odnosu na navode iz pritužbe X X Osnovni sud u Kotoru je dostavio izjašnjenje u kojem se navodi: da je utvrđeno da su formirani predmeti po predlogu za ograničenje roditeljskog prava podnijetog dana 25.06.2021.godine, predlagača X X X, kao zakonske zastupnice mlđb. Xa i X X, protiv protivnika predlagača X X iz Podgonce; da je u toku postupka, dana 01.12.2021 godine, predlagač preko svog punomoćnika, podnijela predlog za određivanje privremene mjere, po kom predlogu je sud dana 17.12.2021 godine donio rješenje čija izreka glasi: “određuje se privremena mjera po ovoj pravnoj stvari, pa se nalaže protivniku predlagača X X da izbriše sa društvenih mreža sve fotografije zajedničke djece predlagača X X X i protivnika predlagača mal. Xa i X X, u roku odmah. Zabranjuje se protivniku predlagača X X, da ubuduće objavljuje fotografije gore imenovane maloljetne djece, bez prethodne saglasnosti predlagača (majke), kao roditelja koji samostalno vrši roditeljsko pravo, sve pod prijetnjom novčanog kažnjavanja. Privremena mjera izdaje se na rizik protivnika predlagača i ima važiti do pravosnažnog okončanja postupka Rs.93/21; da je na rješenje protivnik predlagača izjavio prigovor, po kom je Ip vijeće Osnovnog suda u Kotoru, dana 14.02.2022 godine, donijelo rješenje kojim se isti odbija i potvrđuje rješenje ovog suda Rs.93/21 od 17.12.2021 godine. Protivnik predlagača, X X, dana 09.02.2022 godine, dostavio sudu putem e-maila, podnesak u kom je sadržina privremene mjere sa priložima, koji podnesak je, sa priložima, postupajući sudija dana 01.04.2022 godine dostavio Centru za socijalni rad Budva, radi davanja izjašnjenja o predlogu za privremenu mjeru, o čemu Centar za socijalni rad još uvijek nije dostavio svoje izjašnjenje; dalje ističu da je vd predsjedca suda, obzirom na prirodu predmeta, postupajućem sudiji naložila da hitno preduzme sve Zakonom propisane mjere i radnje, kako bi se postupak u ovom predmetu po predlogu za određivanje privremene mjere protivnika predlagača, na šta se i odnosi predmetna pritužba, ali i po inicijalnom predlogu, što prije okončao i kako bi se donijela na Zakonu zasnovana odluka.

III UTVRĐENE ČINJENICE

10. Iz pritužbe, dostavljenih izjašnjenja i raspoložive dokumentacije proizilazi:

- da X X i X X imaju dvoje zajedničke djece, sinove X (8) i X (7);
- da je vanbračna zajednica faktički prestala da postoji u julu 2017. godine, nakon prijavljenog nasilja nad majkom od strane vanbračnog supruga, koji je od strane nadležnog suda zbog krivičnog djela nasilje u porodici osuđen na kaznu zatvora, koju je odlučio;
- da je X X, 2017. godine, Osnovnom sudu u Podgorici podnijela tužbu za vršenje roditeljskog prava i izdržavanje djece - predmet dobio poslovnu oznaku P.br. 5927/17;
- da je taj Sud, 25.12.2017. godine donio rješenje o privremenoj mjeri kojim su uređeni lični odnosi djece i oca, a koje je odlukom istog Suda izmjenjeno dana 24.05.2018. godine;
- da je zbog nemogućnosti da kontaktira sa djecom, X X, u avgustu 2021 godine, podnio predlog za izvršenje Osnovnom sudu u Podgorici, te je Sud donio rješenje I.br. 211/21 23.08.2021. godine, kojim se određuje izvršenje i nalaže majci da omogući održavanje kontakata djece i oca na način kako je utvrđeno privremenom mjerom;
- da je imajući u vidu mjesnu nadležnost suda, predmet proslijeđen Osnovnom sudu u Kotoru 20.01.2022. godine, (djeca sa majkom su nastanjeni u Budvi);
- da je zbog problema između bivših partnera sa situacijom u porodici upoznat JU Centar za socijalni rad Podgorica;

- da je X X podnosila prijave zbog ugrožavanja sigurnosti te prijetnji od strane bivšeg vanbračnog supruga X X, kao i prijavu zbog nedavanja izdržavanja za djecu;
- da je OTD u Podgorici 14.12.2021. godine donio rješenje o odbacivanju krivične prijave koju je podnio xx, zastupnik X X protiv X X za krivična djela ugrožavanje sigurnosti iz člana 168ast. 1. KZCG, proganjanje iz čl. 168 a st.1, povreda ravnopravnosti iz čl. 159 st. 1 KZCG, iznošenja ličnih i porodičnih prilika, jer prijavljena djela nijesu krivična djela, a za krivična djela sprječavanje službenog lica u vršenju službene radnje iz čl. 375 st. 3 u vezi st. 1 KZCG i nedozvoljeno držanje oružja, jer ne postoji sumnja da je prijavljeni izvršio krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, dok je u odnosu na prijavljeno djelo izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje iz čl. 370 st. 1 KZCG navedeno da će se prijava dostaviti Višem državnom tužilaštvu u Podgorici, kao nadležnom;
- da je ODT Podgorica istog dana uputio obavještenje X X, kako bi eventualno preuzela krivično gonjenje, istovremeno je uputivši da može podnijeti pritužbu Višem državnom tužilaštvu za preispitivanje rješenja o odbacivanju krivične prijave;
- da je o porodičnoj situaciji obaviješten Centar za socijalni rad u Podgorici;
- da je u novembru 2021. godine izvršen inspekcijski nadzor nad radom organa starateljstva, između ostalog zaključio da su mal. djeca veoma involvirana u roditeljski konflikt, a da su stavovi roditelja u vezi njihovog ulaganja u odnose sa djecom neusklađeni;
- da mal. X koji je nakon kontakta u januaru 2022. godine ostao kod oca, ne pohađa nastavu u osnovnoj školi;
- da je X X iskazao sumnje u postojanje nasilja nad mal. X od strane majke i o tome obavijestio nadležne organe.

IV RELEVANTNI PROPISI

Domaće pravo

11. Ustavom Crne Gore („Sl. list CG“ br.1/7, 38/13) utvrđeno je:

„Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom. (čl. 32)

Dijete uživa prava i slobode primjerno njegovom uzrastu i zrelosti.

Djetetu se jemči posebna zaštita od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe.“(Član 74)

Jemči se pravo na školovanje pod jednakim uslovima. Osnovno školovanje je obavezno i besplatno. (čl. 75/1)

12. Porodičnim zakonom („Sl. list CG“ br. 1/07, 53/16 i 76/20) je propisano:

Država je dužna da poštuje i unapređuje prava djeteta i preduzima potrebne mjere za zaštitu djeteta od zanemarivanja, zlostavljanja, eksploatacije i diskriminacije.

Svako je dužan da obavijesti centar za socijalni rad (u daljem tekstu: organ starateljstva) o povredi prava djeteta za koju sazna.

Mjere kojima se zadire u porodični život dopuštene su samo ako se zaštita članova porodice ne može obezbijediti na manje restriktivan način, pružanjem usluga socijalne i dječje zaštite.

U ostvarivanju, unapređivanju i zaštiti prava djeteta nadležni organi, ustanove, javne službe i pojedinci dužni su da međusobno saraduju.“ (član 5 stav 3-6))

Svako je dužan da se rukovodi najboljim interesom djeteta u svim aktivnostima koje se direktno ili indirektno tiču djeteta.

Najbolji interes djeteta ima prioritet i utvrđuje se polazeći od: - prava djeteta; - mišljenja i želje djeteta; - uzrasta, razvojnih sposobnosti i drugih ličnih svojstava djeteta; - potrebe zaštite života i zdravlja djeteta; - potrebe osiguranja bezbjednosti djeteta; - potrebe fizičkog, emocionalog, obrazovnog, socijalnog i drugog

razvoja djeteta; - prethodnog iskustva i okolnosti u kojima dijete živi; - potrebe očuvanja stabilnosti i kontinuiteta odnosa sa roditeljima, porodicom i sredinom iz koje dijete potiče ili u kojoj boravi i uticaja promjene sredine; - kvaliteta odnosa koje je dijete uspostavilo sa roditeljima, članovima porodice ili drugim licima i neposrednih i dugoročnih posljedica održavanja tih odnosa; - potrebe očuvanja porodičnih odnosa, a naročito odnosa sa braćom i sestrama; - uticaja odvajanja od roditelja, drugih članova porodice, a naročito od braće i sestara; - potrebe očuvanja ličnog i porodičnog identiteta; - kulturne, nacionalne, etničke, vjerske i jezičke pripadnosti, odnosno porijekla djeteta; i - drugih okolnosti i stanja koja mogu da utiču na dobrobit djeteta.”(čl. 5b)

Poslove starateljstva vrši organ starateljstva. (član 9/2)

Za pružanje stručne pomoći i zaštite prava i interesa djeteta i ostalih članova porodice, za rješavanje sporova između članova porodice, kao i u svim slučajevima poremećenih porodičnih odnosa nadležan je organ starateljstva, sud i lice ovlašćeno za posredovanje. (čl. 14)

„Dijete ima pravo da izrazi svoje mišljenje o svim pitanjima koja ga se tiču.

Roditelji, lica koja se o djetetu staraju, kao i sva druga lica koja odlučuju o pitanjima koja se tiču djeteta dužni su da djetetu omoguće da izrazi svoje mišljenje.

Lica iz stava 2 ovog člana dužna su da blagovremeno i na djetetu razumljiv način pruže sva obavještenja koja su djetetu potrebna da bi formiralo mišljenje i omogućiti mu da, ako to želi, slobodno izrazi svoje mišljenje.

Lica iz stava 2 ovog člana, prilikom odlučivanja o pitanjima koja se tiču djeteta, moraju mišljenju djeteta posvetiti dužnu pažnju, u skladu sa godinama života i zrelošću djeteta.

Zrelost djeteta procjenjuje se imajući u vidu stepen njegovog fizičkog, emotivnog, intelektualnog i socijalnog razvoja. (čl. 67)

Roditelji su dužni da roditeljsko staranje vrše u najboljem interesu djeteta, u skladu sa njegovim razvojnim potrebama i mogućnostima.”(Čl. 69 stav 2)

Organ starateljstva dužan je da roditeljima pruža odgovarajuće oblike pomoći i podrške i preduzima potrebne mjere radi zaštite prava i najboljeg interesa djeteta, a na osnovu neposrednog saznanja ili obavještenja.

Organi pravosuđa, drugi organi, medicinska, obrazovna i druga ustanova, nevladina organizacija i građani dužni su da obavijeste organ starateljstva čim saznaju da roditelj nije u mogućnosti da vrši roditeljsko pravo.

Organ starateljstva dužan je odmah po prijemu obavještenja da ispita slučaj i preduzme mjere za zaštitu prava djeteta. (član 80 stav 1,2, i 3)

Kad je roditeljima potrebna trajnija pomoć i usmjeravanje u vršenju roditeljskih prava i dužnosti ili je neophodno neposredno praćenje stanja i uslova u kojima dijete živi, organ starateljstva odrediće nadzor nad vršenjem roditeljskog prava u pogledu djece ili u pogledu pojedinog djeteta.

Odlukom o nadzoru organ starateljstva utvrdiće program nadzora i odrediti lica koje će pratiti razvoj djeteta, kontrolisati postupke roditelja, podnositi periodične izvještaje organu starateljstva i preduzimati druge mjere u interesu djeteta. (član 82)

Roditelj koji zloupotrebljava roditeljska prava ili grubo zanemaruje roditeljske dužnosti, lišava se roditeljskog prava.

Grubo zanemarivanje dužnosti postoji naročito ako roditelj: napusti dijete ili se uopšte ne stara o osnovnim životnim potrebama djeteta sa kojim živi; izbjegava da izdržava dijete ili da održava lične odnose sa djetetom sa kojim ne živi, odnosno sprečava održavanje ličnih odnosa djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi; ako s namjerom i neopravdano izbjegava da stvori uslove za zajednički život sa djetetom koje se nalazi u ustanovi socijalne i dječije zaštite. (član 87 stav 1 i 3)

U bračnim sporovima i sporovima iz odnosa roditelja i djece sud koji rješava ove sporove može po službenoj dužnosti da donese odluku o lišenju roditeljskog prava ako utvrdi da postoje razlozi predviđeni ovim zakonom. (član 90)

Postupak u vezi sa porodičnim odnosima hitan je ako se odnosi na dijete ili roditelja koji vrši roditeljsko pravo. (čl. 317/1)

U postupcima u vezi sa porodičnim odnosima, sud može, ako ocijeni da to zahtijeva intenzitet konflikta između djeteta i roditelja ili između roditelja, postaviti djetetu lice za podršku, i to djetetu

mlađem od 14 godina života bez njegove saglasnosti, a djetetu starijem od 14 godina života uz njegovu saglasnost.

Lice za podršku postavlja se sa liste lica za podršku koju utvrđuje organ državne uprave nadležan za poslove pravosuđa (u daljem tekstu: Ministarstvo). (čl. 317v)

Lice za podršku dužno je da se brižljivo i savjesno stara o ličnosti i interesima djeteta, da sa djetetom izgradi odnos povjerenja, upozna ga sa njegovim pravima, pruži informacije o predmetu, toku i mogućem ishodu postupka i pruži objašnjenja koja se tiču mogućih posljedica izražavanja mišljenja djeteta.

Lice za podršku dužno je da, uz saglasnost djeteta, sudu prenese njegovu mišljenje, da prisustvuje ročištu na kome se dijete saslušava odnosno neposredno iznosi mišljenje, kao i da djetetu objasni sadržinu odluke i njene posljedice.

Lice za podršku ima pravo uvida u spise predmeta, dostavljaju mu se svi podnesci i ovlašćeno je da prisustvuje svim ročištima.

Prava i obaveze lica za podršku prestaju donošenjem pravosnažne sudske odluke. (čl. 317 lj)

Tužbu za zaštitu prava djeteta mogu podnijeti: dijete, roditelji djeteta, državni tužilac i organ starateljstva.

Tužba za zaštitu prava djeteta može se podnijeti u pogledu svih prava koja su djetetu priznata ovim zakonom, a nijesu zaštićena nekim drugim postupkom.

Pravo i dužnost da obavijeste državnog tužioca ili organ starateljstva o razlozima za zaštitu prava djeteta imaju sve dječije, zdravstvene i obrazovne ustanove ili ustanove socijalne zaštite, pravosudni i drugi državni organi, udruženja i građani. (čl. 354)

Ako između djeteta i njegovog zakonskog zastupnika postoje suprotni interesi, dijete zastupa kolizijski staratelj. (čl. 356/1)

U sporu za zaštitu prava djeteta i u sporu za vršenje roditeljskog prava sud je uvijek dužan da se rukovodi najboljim interesom djeteta. Ako sud procijeni da u sporu za zaštitu prava djeteta ili u sporu za vršenje roditeljskog prava dijete kao stranka nije zastupano na odgovarajući način, dužan je da djetetu postavi privremenog zastupnika (član 357 st 1 i 2)

Prilikom sprovođenja prinudnog izvršenja sud vodi računa o hitnosti postupka i o potrebi da se u najvećoj mjeri zaštiti ličnost djeteta.

Sud, pošto ocijeni sve okolnosti slučaja, odlučuje da li će izvršenje sprovesti izricanjem novčanih kazni protiv lica kod koga se dijete nalazi ili oduzimanjem djeteta od tog lica.

Ako se svrha izvršenja ne može postići izricanjem i izvršenjem odluka o novčanim kaznama, izvršenje će se sprovesti oduzimanjem djeteta od lica kod koga se dijete nalazi i predajom djeteta roditelju, odnosno drugom licu ili ustanovi kojoj je ono povjereno na čuvanje i vaspitanje.

U postupku izvršenja sud će zatražiti pomoć organa starateljstva. (čl. 375)

13. Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju ("Sl. list RCG", br. 64/02, 49/07, .45/10 ... 59/21) propisuje:

Osnovno obrazovanje i vaspitanje je obavezno za svu djecu uzrasta od šest do 15 godina života.

Roditelj mora obezbijediti da njegovo dijete ispuni osnovnoškolsku obavezu iz stava 1 ovog člana. (čl. 4/1 i 2)

Novčanom kaznom od 100 eura do 1500 eura kazniće se za prekršaj roditelj ako ne upiše dijete u školu, odnosno ako dijete ne pohađa nastavu (čl. 4, 31, 36 i 37).

Ukoliko ni poslije izrečene kazne roditelj ne upiše dijete u školu, odnosno ako dijete ne pohađa nastavu, kazne se mogu ponavljati. (čl. 81 st. 1 i 2)

14. Zakonom o izvršenju i obezbjeđenju ("Sl. list CG", br. 36/11... 76/17, 25/19) propisano je:

Sud koji odlučuje o predlogu iz člana 238 stav 1 ovog zakona posebno vodi računa o najboljem interesu djeteta. (čl. 238b/1)

Na osnovu odluke suda o vršenju roditeljskog prava može se odrediti i sprovesti izvršenje radi predaje djeteta bez obzira da li je tom odlukom naložena predaja.

Sud iz člana 238 ovog zakona će rješenjem o izvršenju odluke iz stava 1 ovog člana odrediti prinudno oduzimanje i predaju djeteta.

Predaja djeteta može se rješenjem iz stava 2 ovog člana odrediti prema licu na koje se odnosi odluka iz stava 1 ovog člana, licu od čije volje zavisi predaja djeteta i svakom drugom licu kod koga se dijete zatekne u vrijeme donošenja rješenja o izvršenju ili u toku sprovođenja izvršenja Član 239

Nakon što procijeni okolnosti, sud u rješenju o izvršenju određuje sljedeća sredstva izvršenja:

- 1) prinudno oduzimanje i predaju djeteta;
- 2) novčanu kaznu;
- 3) kaznu zatvora.

Sredstva iz stava 1 ovog člana mogu da se odrede i sprovedu prema licu koje protivno rješenju o izvršenju odbija da preda dijete, licu koje otežava ili sprječava predaju djeteta, licu kod koga se dijete nalazi ili licu od čije volje zavisi predaja djeteta.

U predlogu za izvršenje radi predaje djeteta ne mora da bude naznačeno sredstvo izvršenja, a ako je i naznačeno sud nije njime vezan.

Sud može mijenjati sredstva izvršenja dok se izvršenje ne okonča. (čl. 239a)

Novčana kazna se izriče i njeno izvršenje sprovodi u skladu sa članom 230 ovog zakona.

Ako se izvršenje nije moglo sprovesti izricanjem i izvršenjem odluke o novčanoj kazni ili kazni zatvora, izvršenje će se sprovesti oduzimanjem djeteta od lica kod koga se dijete nalazi i predajom djeteta roditelju odnosno drugom licu ili ustanovi kojoj je ovo dijete povjereno na čuvanje i vaspitanje.

Sud obavještava stranku koja je podnijela predlog za izvršenje i lice kome treba da se preda dijete o vremenu i mjestu oduzimanja i predaje djeteta, po pravilima o ličnom dostavljanju.

Dijete prinudno oduzima i predaje sudija u saradnji sa psihologom koga odredi organ starateljstva, školom, porodičnim savjetovaništem ili drugim specijalizovanim ustanovama za posredovanje u porodičnim odnosima.

Psiholog iz stava 3 ovog člana dužan je da u toku oduzimanja i predaje djeteta prati ponašanje i reakcije djeteta i lica kome se dijete oduzima, da utiče na sprečavanje izazivanja sukoba ili traumatskog reagovanja djeteta, da savjetuje sudiju kako da se oduzimanje i predaja djeteta ostvare sa što manje štete po rast i razvoj djeteta i da sam preduzima sve potrebne radnje u te svrhe i da unese svoja zapažanja u zapisnik o oduzimanju i predaji djeteta i potpiše ga. (čl. 241)

15. Zakonom o sudovima ("Službeni list Crne Gore", br. 11/15 i 76/20), propisano je:

Svako ima pravo na nepristrasno suđenje u razumnom roku i da u njegovoj pravnoj stvari, nezavisno od stranaka i svojstva pravne stvari, sudi sudija određen slučajnom dodjelom predmeta. (čl. 5)

Radom suda rukovodi predsjednik suda.

Predsjednik suda organizuje rad u sudu, vrši raspored poslova i preduzima mjere radi urednog i blagovremenog izvršavanja poslova u sudu. (čl. 30 stav 1 i 2)

Međunarodno pravo

16. Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda utvrđeno je:

«Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj odgovornosti protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.»(Čl. 6 stav 1)

Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života

„Svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.“ (čl. 8)

17. Konvencijom o pravima djeteta UN-a utvrđuje se:

„1. U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja.

2. Države-potpisnice uzimaju na sebe da osiguraju djetetu zaštitu i brigu koja je potrebna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i dužnosti njegovih roditelja, zakonskih staratelja ili drugih pojedinaca zakonski odgovornih za njega, i da bi se ovo postiglo, preduzeće sve zakonske i upravne mjere. (Član 3. stav 1 i 2)

Strane ugovornice će poštovati pravo djeteta odvojenog od jednog ili oba roditelja da redovno održava lične odnose i neposredne kontakte sa oba roditelja, osim ako je to u suprotnosti sa najboljim interesima djeteta (čl. 9/3)

Države-potpisnice priznaju pravo djeteta na obrazovanje, a da bi se ovo pravo ostvarilo postupno i na osnovi jednakih mogućnosti, one će:

- (a) Proglasiti osnovno školovanje obaveznim i besplatno dostupnim za svakoga;
  - (b) Ohrabrivati razvitak različitih oblika srednjeg obrazovanja, uključujući opšte i stručno obrazovanje, učiniti ih dostupnim i pristupačnim svakom djetetu, i poduzeti odgovarajuće mjere kao što je uvođenje besplatnog obrazovanja i nuđenje finansijske pomoći u slučaju potrebe;
  - (c) Omogućiti pristup visokom obrazovanju za sve, na osnovu sposobnosti, svim odgovarajućim sredstvima;
  - (d) Učiniti dostupnim svojoj djeci obrazovne i stručno-obrazovne informacije i savjetovanje;
  - (e) Preduzeti mjere da se podrži redovno pohađanje škola i smanjenje stopa prekida školovanja.
- (član 28 stav 1)

18. Evropskom konvencijom o ostvarivanju dječijih prava (Savjet Evrope), propisano je:

„U postupcima koji se tiču djeteta sudski organ postupa hitno, kako bi se izbjegla nepotrebna odlaganja i obezbijedili postupci kojima se osigurava brzo sprovođenje donijetih odluka.

Sudski organi su ovlašćeni da u hitnim slučajevima, kad je to potrebno, donesu odluke koje odmah postaju izvršne. „(čl. 7)

V ZAKLJUČNA OCJENA ZAŠTITNIKA

19. Po ispitivanju svih činjenica i okolnosti, Zaštitnik je utvrdio da su nepreduzimanjem potrebnih mjera i radnji povrijeđena prava mal. X X i zanemaren njegov najbolji interes.

20. Naime, u konkretnom slučaju, Zaštitnik je konstatovao da su odnosi između bivših vanbračnih supružnika X X i X X X, koji imaju dva mal. sina, veoma narušeni, još od 2017. godine. Naime u tom periodu u porodici je prijavljivano nasilje nad majkom od strane oca, zbog čega je isti oglašen krivim i izdržao kaznu.

21. Nakon faktičkog prekida bračne zajednice 2017. godine, pokrenut je postupak pred Osnovnim sudom u Podgorici koji je donio presudu P.br. 5927/17 od 05.12.2019. godine, o vršenju roditeljskog prava, izdržavanju djece i kontaktima sa drugim roditeljem, koja je potvrđena presudom Višeg suda Gž. 322/20 od 05.12.2019. godine (vraćena je u dijelu koji se tiče kontakta) a protiv drugostepene presude podnijeta je revizija Vrhovnom sudu te je predmet u maju 2021. godine prosljeđen tom sudu. X X je tokom 2021. godine, zasnovala bračnu zajednicu iz koje ima mal. dijete.

22. Zaštitnik zapaža da su postojali problemi u ostvarivanju ličnih odnosa između djece X X i njihovog oca X X, zbog čega je on u avgustu 2021 godine, inicirao izvršni postupak kod Osnovnog suda u Podgorici, radi predaje djece. Osnovni sud u Podgorici, u januaru 2021. godine, imajući u vidu da je adresa majke – izvršnog dužnika u tom postupku na teritoriji Opštine Kotor, dostavio je spise predmeta Osnovnom sudu u Kotoru na nadležno postupanje.

Međutim, nakon što je otac 31.12.2021. godine ostvario kontakt sa mal. X, jer mal. X nije želio, a u skladu sa pravosnažnom odlukom suda (privremenom mjerom), isti je ostao kod njega. Zapaža se da je 05.01.2022. godine X prijavio nasilja nad sinovima od strane majke i očuha.

Imajući u vidu da je dječak ostao kod oca, majka je 20.01.2022. godine, podnijela predlog za izvršenje Osnovnom sudu u Podgorici, radi predaje djeteta. Sud je 21.01.2022. godine donio rješenje I br. 28/22 o

izvršenju – predaji djeteta mal. X majci, međutim izvršni dužnik X X nije postupio po nalogu suda i isto nije izvršeno.

23. Iako shodno Zakonu o izvršenju i obezbjeđenju prigovor ne odlaže izvršenje rješenja, dijete nije predato majci, već duži vremenski period. Na ovakav način nesprovedenjem sudske odluke dijete je dovedeno u situaciju neizvjesnosti i pravne nesigurnosti.

Zaštitnik smatra da je neophodna promptna udružena reakcija kako suda, tako i centra za socijalni rad kako se situacija ne bi dodatno usložila.

Naime, najbolji interes djeteta iziskuje da se u ovakvim postupcima blagovremeno reaguje. Veoma je važno kada su u pitanju sudski postupci koji se odnose na djecu - zaštitu njihovih prava, da se isti ne odugovlače, te su i zakonom propisani kao hitni. Svako odugovlačenje, može biti na štetu djetetu. S tim u vezi, podsjećamo na stav Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu koji u određenim predmetima naglašava da *protok vremena može imati nepopravljive posledice na porodične odnose, odnosno na odnose djeteta i roditelja sa kojim ne stanuje*¹. Primjerenost neke mjere, u konkretnom slučaju rješenja o izvršenju, treba cijiniti sa stanovišta brzine njene primjene. Osnovni sud u Podgorici, blagovremeno je donio rješenje o izvršenju, koje nije realizovano. Činjenica je da je majka pisanim putem tek 14.02.2022. godine obavijestila Sud o nepostupanju izvršnog dužnika po rješenju. Međutim, činjenica da ni nakon što je vijeće Suda odbilo prigovor oca, izvršenje ni tada nije sprovedeno. Shodno Zakonu o izvršenju i obezbjeđenju sud ima na raspolaganju različita sredstva prema izvršnom dužniku: prinudno oduzimanje i predaju djeteta, novčanu kaznu i kaznu zatvora, koja sredstva sud može mijenjati u toku postupka dok se izvršenje ne okonča².

Upravo zbog specifičnosti ovog postupka, kao i najboljeg interesa djeteta, za očekivati je da se sprovođenje izvršenja okonča u najkraćem mogućem roku, kako ne bi došlo do daljeg otuđenja djeteta od majke, uz angažman svih zakonom predviđenih sredstava, što je i stav Vrhovnog suda Crne Gore prilikom odlučivanja u postupku o naknadi štete zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku³.

24. Neizvršenje odluke više od četiri mjeseca, dovelo je i do povrede prava djeteta i prava majke X X na pravično suđenje u razumnom roku iz člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Takođe, na ovakav način povrijeđeno je pravo djeteta i njegove majke na poštovanje porodičnog života, zagarantovano članom 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Naime pomenuti član obuhvata pravo na ponovno spajanje roditelja i djece i obavezu državnih organa da to omoguće. To se odnosi i na predmete koji se odnose na sporove između roditelja ili drugih članova porodice u vezi sa viđanjem i prebivalištem djece. Od države se može tražiti da usvoji mjere u cilju obezbjeđivanja ovog prava, tako i primjenu konkretnih mjera.

Praksa Evropskog suda za ljudska prava ukazuje da je obaveza svih nadležnih organa da preduzmu sve neophodne mjere i radnje da bi izvršenje sudskih odluka u vezi sa djecom, sprovedli blagovremeno⁴ i u skladu sa specifičnim okolnostima svakog predmeta, pa je Sud stava da je potrebno posebno obratiti pažnju na posledice koje dužina postupka može imati u pogledu uživanja prava na porodični život⁵.

25. Zaštitnik zapaža da je sa cjelokupnom situacijom upoznat Centar za socijalni rad Podgorica koji je preduzimao brojne radnje i aktivnosti, vršio savjetodavni rad sa porodicom, odnosno sa ocem i mal. X, izlazio na teren, održana je konferencija slučaja.

26. Takođe 18.11.2021. godine vršen je inspekcijski nadzor nad radom JU Centra za socijalni rad Podgorica, kojom prilikom je zkazano direktorici da se u predmetnom postupku sprovede procedura propisana Pravilnikom⁶, naročito ispitujući da li ima elemenata fizičkog, psihičkog zlostavljanja, odnosno

¹ Ignaccio-Zenide protiv Rumunije, Karadžić protiv Hrvatske, Bajrami protiv Albanije

² čl. 239a Zakona o izvršenju i obezbjeđenju ("Službeni list Crne Gore", br. 36/11, ...20/15 ...25/19)

³ Presuda Vrhovnog suda Crne Gore br. Tpz 67/19

⁴ Mijušković protiv Crne Gore (Predstavka br. 49337/07)

⁵ V.A.M. protiv Srbije, (Predstavka br. 39177/05)

⁶ Pravilnik o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada centra za socijalni rad („Sl. list CG“ br. 58/13 ...43/19)

zanemarivanja djece u smislu odredbi člana 26/3 Pravilnika, kao i da na osnovu člana 114/1 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, izvrši procjenu stanja, potrebe, snaga i rizika mal. djece uz pribavljanje relevantnih podataka od stručnjaka drugih službi i drugih lica koja su u kontaktu sa djetetom i odraslim licima u skladu sa članom 35/4 i 36/1 pomenutog Pravilnika.

27. Zaštitnik zapaža da je nadležno ministarstvo vršilo nadzor nad stručnim radom Centra za socijalni rad Kotor, Tivat i Budva i Centra za socijalni rad Podgorica.

Iz Izvještaja o sprovedenom stručnom nadzoru br.16-109-128/21-4162/5 od 21.01.2022. godine, između ostalog Ministarstvo je zapazilo sledeće:

- da je X X u prethodnom periodu (2021) podnosila prijave protiv bivšeg vanbračnog supruga;
- da je rješenjem Suda za prekršaje u Podgorici (PP br. 2/21 od 13.07.2021. godine) izrečene su zaštitne mjere X X – zabrana približavanja i uznemiravanja xx na udaljenosti od 150 m na teritoriji Crne Gore u narednih 6 mjeseci i zabrana uznemiravanja i uhođenja u trajanju od 6 mjeseci;
- da je X X prijavljivala organu starateljstva u Budvi kršenje izrečenih mjera o čemu je organ starateljstva obavještavao Centar bezbjednosti;
- da je pred Osnovnim sudom u Kotoru u toku postupak ograničenja odnosno oduzimanja roditeljskog prava X X u odnosu na mal. Xa i X X – postupak inicirala majka djece i u istom je organ starateljstva Budva dao nalaz i mišljenje;
- da su centri za socijalni rad (Podgorica i Kotor, Tivat i Budva) vodili evidenciju u skladu sa zakonom i pravilnikom, ali da nijesu dali zajedničko mišljenje o podobnosti za oba roditelja, kao i zajednički predlog sudu kojem od roditelja treba povjeriti djecu na dalju brigu i vaspitanje;
- da je bilo neophodno uvesti nadzor nad vršenjem roditeljskog parava od strane Centra za socijalni rad Kotor, Tivat i Budva;
- da je Centar za socijalni rad Podgorica predložio sudu da zahtijeva procjenu roditeljskih kompetencija od strane tima vještaka za jednog roditelja, a Ministarstvo napominje da se ova procjena predlaže za oba roditelja, a ne samo za jednog od njih;
- da je evidentno da roditelji nijesu uspjeli da prevaziđu partnerske konflikte i razdvoje partnerske od roditeljske uloge, da su odnosi bivših supružnika ozbiljno narušeni i konfliktni, a kao posljedicu odrastanja u takvom okruženju iskazuju dječaci poteškoće u učenju, koncentraciji, održavanju pažnje, te je važno da oba roditelja dobiju intenzivnu podršku i pomoć;
- da je potrebno da oba centra zajednički organizuju konferenciju slučaja, kako bi se zajednički pružio odgovor na postojeće rizike u porodici.

28. Pored svega navedenog i konstatacija suda, organa starateljstva kao i nalaza nadležne inspekcije, i ministarstva, zapaža se da dosadašnji savjetodavni rad organa starateljstva i druge mjere koje su donošene (odluke suda za prekršaje koji je izricao odgovarajuće mjere) nijesu dale očekivane rezultate niti je došlo do normalizacije roditeljskih odnosa, već su se isti dodatno usložili i između njih nije moguće uspostaviti konsenzus u vezi djece, naročito u vezi obrazovanja za mal. X, kojem je uskraćena nastava. Naime mal. X je učenik III razreda JU Osnovne škole "xx" u X i prema raspoloživim podacima u drugom polugodištu školske 2021/2022 godine ne pohađa nastavu.

(S obzirom na navedeno, Zaštitnik će mišljenje dostaviti nadležnoj inspekciji radi eventualnog preduzimanja radnji i mjera shodno svojim nadležnostima.)

29. Zaštitnik nema mandat da utiče na rad nadležnog suda u smislu odlučivanja, bilo po predlogu za izvršenje ili u postupku radi ograničenja roditeljskih prava. Međutim, primjećuje se da su se djeca našla u centru roditeljskih sukoba a istovremeno izložena pritisku da se nađu na strani jednog ili drugog roditelja. Takođe u januaru 2021. godine prijavljeno je nasilje nad mal. X, u vezi sa čim je obaviješteno i nadležno državno tužilaštvo. Mišljenja smo da je te navode potrebno bez odlaganja ispitati, imajući u vidu da svako dalje odlaganje nije u korist djece, pogotovo što se cjelokupna situacija odražava na školovaje mal. X kojem je uskraćeno a time i povrijeđeno pravo na obrazovanje. Takođe uskraćen mu je i kontakt sa majkom. Ovakva situacije nije i ne može biti u najboljem interesu djece.

30. Kada je riječ o prijavama koje je, u više navrata, podnosila majka djece protiv X X zbog ugrožavanja sigurnosti, zapaža se da je ODT Podgorica 14.12.2021. godine obavijestilo X X (Kt.br. 1314/21) da je odbačena krivična prijava koju je podnio njen punomoćnik jer nije postojala osnovana sumnja da je prijavljeni izvršio krivično djelo za koje se goni po službeoj dužnosti. U odnosu na drugo prijavljeno djelo – izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje, isitče se da će se spisi dostaviti Višem državnom tužilaštvu, kao nadležnom. X X je tražila od Višeg državnog tužilaštva preispitivanje rješenja o odbacivanju krivične prijave, te ju je VDT obavijestilo (akt. Ktr. P.br 89/22 od 16.03.2022.g.) da je izvršilo uvid u spise ODT-a Kt.br.1314/21 i utvrdilo da je rješenje donijeto u skladu sa zakonom. U obavještenju VDT-a X X je upućena da može u roku od 30 dana od dana prijema istog, podnijeti optužni predlog Osnovnom sudu u Podgorici.

Primjećuje se iz dostavljenih akta tužilaštva da se pred sudom za prekršaje vodi postupak protiv X X za prekršaje iz čl. 36 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici.

31. JU Centar za socijalni rad, koji je upoznat sa cjelokupnom situacijom ima zakonsku mogućnost i dužnost da se, pod određenim uslovima, umiješa u odnose između roditelja i djece, imajući u vidu da je ovlašćen da nadzire kako roditelji vrše svoje roditeljsko pravo i da li ga, eventualno zloupotrebljavaju. Iako je Centar slučaj iznio pred stručnim timom i održao konferenciju slučaja, nijesu preduzete raspoložive radnje i mjere na preispitivanju roditeljskih kompetencija, ustanovljavanju nadzora, u situaciju kada se ustanovi grubo zanemarivanje roditeljskih dužnosti.

32. Osnovni princip Konvencije o pravima djeteta UN – a (član 3) obavezuje države članice da se u svim aktivnostima i postupcima, koji se tiču djece, rukovode najboljim interesom djeteta. Države potpisnice Konvencije obavezuju se primjenom načela zaštite najboljeg interesa da će odgovarajućim mjerama osigurati takvu zaštitu djeteta kakva mu je potrebna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i dužnosti njegovih roditelja, staratelja ili drugih osoba koje su za dijete odgovorne. Članom 19 Konvencije utvrđena je obaveza države da preduzme odgovarajuće zakonske, administrativne, socijalne i obrazovne mjere za zaštitu djeteta od svih oblika nasilja, zapostavljanja ili nemarnog postupanja, dok je pod brigom roditelja, zakonskih zastupnika ili bilo koje druge osobe koja se brine o djetetu.

33. Prema međunarodnim i nacionalnim propisima obavezu posebne zaštite i neuskraćivanja prava djeteta imaju svi, od države, preko organa do roditelja. Stoga, poremećeni odnosi i učestali konflikti koji postoje između supružnika i njihovi suprotstavljeni interesi ne smiju biti nikako ispred prava i interesa djeteta.

Imajući u vidu navedeno, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u cilju ostvarivanja najboljeg interesa djeteta

PREPORUČUJE

Osnovnom sudu u Podgorici:

- da u što kraćem roku, u saradnji sa organom starateljstva, preduzme efektivne mjere i radnje i sprovede izvršenje u izvršno-pravnoj stvari I.br. 28/22 radi predaje djeteta, a koje je donijeto na osnovu izvršne isprave – rješenja tog suda P.br. 5927/17 od 24.05.2018.g.;

JU Centru za socijalni rad Podgorica

JU Centru ta socijalni rad Kotor, Tivat i Budva - PJ Budva

- da u međusobnoj saradnji i komunikaciji izvrše sveobuhvatnu procjenu roditeljskih kompetencija roditelja mal. X X - X X i X X i ako se pokaže nužnim preduzme aktivnosti stručne pomoći roditeljima u vršenju roditeljskog prava i takođe, preduzme druge raspoložive mjere za koje procijeni da su potrebne u cilju zaštite prava i najboljeg interesa mal. djece, naročito mal. X koji ne ostvaruje pravo na obrazovanje;
- da preduzmu aktivnosti u cilju zaštite djece X – X X od međusobnih i veoma intenzivnih konflikta između roditelja;

Osnovni sud u Podgorici i Centri za socijalni rad, su dužni da Zaštitniku dostave izvještaj o mjerama i radnjama preduzetim i namjeravanim na izvršenju preporuka u roku od 20 dana od dana prijema mišljenja

**ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Snežana Mijušković**

D-na:

- podnosiocima pritužbi:
X X, adresa: Ul. xxxx,
X X X, adresa: Ul. xxxf
- Osnovni sud Podgorica, adresa: Ul. 13.jula br.4
- JU Centar za socijalni rad Podgorica, adresa: IV Proleterske br.18
- JU Centar za socijalni rad Kotor, Tivat i Budva – PJ Budva adresa: Trg sunca bb
- Upravi za inspeksijske poslove – Odsjek za inspekciju za prosvjetu - na upoznavanje, adresa: Ul.Baku bb Tološi
- Osnovni sud u Kotoru, adresa: Benovo bb
- a/a